

Strategiplan Stryn Bedriftsbarnehage 2017/2019

Språk

Saman hand i hand, steg for steg

Trygg, Nær og Inkluderande

Visjon; Alle skal bli sett, forstått og lytta til

**Tidleg innsats gjennom systematisk arbeid, fokus på gode relasjonar
og dialog**

«Det du tror om meg, slik du er mot meg,
hvordan du ser på meg, hva du gjør mot meg, slik blir jeg.»

M. Jennes

Språk

«Språk er meir enn ord»

Strategiplan Stryn Bedriftsbarnehage 2017-2019

Rammeplanen seier; « Barnehagen skal vere bevisst på at kommunikasjon og språk påvirker og påvirkes av alle sider ved barnets utvikling. Gjennom dialog og samspel skal barna støttast i å kommunisere, medvirke, lytte, forstå og skape mening. Barnehagen skal anerkjenne og verdsette barnas ulike språk og kommunikasjonsuttrykk. Alle barn skal få god språkstimulering gjennom barnehagekvardagen, og alle barn skal då delta i aktivitetar som fremjar kommunikasjon og helhetleg språkutvikling.» (R. s.10-11)

Bakgrunn for satsinga

Med bakgrunn i eit regionalt samarbeid gjennom mange år har Stryn kommune saman med dei andre Nordfjord kommunene kome med i den nasjonale satsinga Språkkomune. Språksatsinga er lokalt forankra og omfattar både barnehage og skule. Strategien er utarbeid med bakgrunn i nasjonal og regional strategi. Satsinga i regionen skal ha spesielt fokus på tidleg innsats, overgangar og lærande nettverk.

Stryn Bedriftsbarnehage har jobba med språk som ei viktig satsing gjennom mange år. Vi ser likevel behovet for å jobbe endå meir systematisk med språk og kommunikasjon, og vil gjennom deltaking i satsinga «Språk er meir enn ord» utvikle språkkompetansen vidare og utvikle nye strategiar i arbeidet med språk.

Språksatsing Stryn Bedriftsbarnehage

Å arbeide med språk er ikkje noko vi kan velje vekk eller ikkje ha fokus på. Språkutvikling er eit grunnleggande utviklingsområde for alle barn og er avgjerande for korleis barn meistrar både leik og sosial samhandling. Barn sin språkkompetanse har og stor betydning for barn si evne til læring og kognitive ferdigheter.

Forskning viser at barn med språkvanskar er mindre i leik, og trekker seg oftare vekk frå sosialt krevjande situasjonar (McCabe og Marshall, 2006). Barn som har språkvanskar trekker seg frå situasjonar dei ikkje mestrar. Barn som er flinke til å leike rolleleik blir betre, medan dei som er svake unngår situasjonen. Kopling mellom leik og språk er difor ein viktig faktor i språkarbeidet.

Studie til Benedikte Brenden viser og at store språkvanskar gjev sosiale problem. Det å snakke mykje med barna vil ha stor positiv effekt for språkleg kompetanse.

Forskning viser og at 10-15% av alle førskulebarn har språkforsinkelse i tidleg alder og at dette gjeld språkforståelse og språklydar.

Forskning viser at forskjeller i ordforråd når barnet er 4 år held seg konstant vidare i livet og at ordforråd påvirker hukommelsen. The Language Gap (Juel, 2005)

Tidleg innsats gjennom systematisk arbeid og fokus på gode relasjonar og dialog.

Det er difor veldig viktig at barnehagen startar sitt språkarbeid så snart barnet begynner i barnehagen. Vi har spesielt fokus på å oppdage barn som har språkvansker og gje dei tidleg hjelp gjennom systematisk arbeid. Grunnlaget for å lukkast i språkarbeid er fokus på dialog og gode relasjonar med barn og foreldre. Vi har ein open dialog med foreldra dersom vi lurar på noke anten det er i forhold til språk eller andre utviklingsområder. Om det er ei bekymring eller noko vi undrar oss over tek vi kontakt med foreldra med ein gong. Vi tenker alltid barnet sitt beste og vi kan aldri gjere feil ved å sette i gang nødvendig utviklingstiltak tidleg.

Finsk forskning viser og at lese og skrivevansker kan vere arveleg og vi brukar difor dette som eitt av tema på Startsamtalet som vi har med alle foreldre når barnet begynner i barnehagen.

Vi brukar kartleggingskjema *Alle med* frå barna er 1 år og *Tras* kartleggingskjema frå barna er 2 år. Dette brukar vi på alle barn og er ei registrering av barn sin sosiale og språklege utvikling.

Systematisk språkopplæring viser til at det er lettare å sjå samanhengar når ein er systematisk og det er lettare å vurdere arbeidet når du er systematisk.

- Kva vi gjer?
- Kvifor vi gjer det?
- Korleis vi gjer det?

Mål

1. Målsetting er å utvikle språket til alle barn gjennom styrking av barns språklege kompetanse med fokus på ordforråd og kommunikasjon.
2. Målsetting om å utvikle vidare språkkompetansen til personalet gjennom å arbeide vidare med Bravoleken, språkløyper, dialogkompetanse og relasjonsleing.
3. Målsetting om å utvikle vidare samarbeidet med skulen i forhold til overgang frå barnehage til skule.
4. Målsetting om tettare tverrfagleg samarbeid med Helsestasjon og PPT for å saman forebygge, oppdage og sette i gang tiltak som utjamnar sosiale skilnader mellom barn når det gjeld språk og kommunikasjonsevne.

Kompetanseheving språk

Vi jobbar med fylgjande områder;

- Voksenrolla i språkarbeidet
- Bruk av fortellinga i barnehagen/ muntleg
- Lesing av bøker
- Dialogen som samtaleform
- Språkløyper
 - Samtalen som arbeidsform – med særlig fokus på lesestopp.
 - Dialogisk lesing
 - Konkreter og ordforråd

A) Vaksne si rolle i språkstimulering som språkmodell

Dei vaksne må være bevisste på korleis dei sjølve brukar språket og tenkje over rolla ein har som språkmodell for barna.

Er eg god til å artikulere orda ? Er eg flink til å bruke heile setningar? Har eg eit ordrikt språk? Er eg flink til å setje ord på handlingar saman med barna ? Brukar eg ord som barna forstår ? Forklarar eg orda for barna? Let eg barnet få fortelje sjølv? Les eg med barnet og ikkje for barnet jamfør dialogisk lesing. Her er det sjølv sagt viktig å gjere begge deler.

Er eg god til å lytte til det barnet seier ? Bekreftar eg det barnet seier ved å ta opp igjen setninga ? Svarar eg på det barnet spør om ? Oppmuntrar eg barnet til å bruke språket i ulike situasjonar ? Let eg barnet setje ord på handlingar ?

B) Fortellinga i barnehagen

Ved å lytte til fortellinger får barnet tak i sine egne fortellinger. Ved å sette ord på egne tanker blir barnet synleg for seg selv og andre. Det kan vere sanne historier frå eige liv/ barndom, eller oppdikta historier og eventyr.

Historia/ forteljninga lever vidare etter at ein ferdig å fortelle den. Barnet opplever fortellinga som noko som ein kan kjenne seg igjen i. Barnet blir kjent med den vaksne i barnehagen ved at den vaksne fortel om seg sjølv og sine egne opplevingar.

Den vaksne veit noko om korleis det er å vere barn både på godt og vondt. Fortelle om livet og det å leve. Barn blir fanga av fortellinga når dei opplever vaksne som gjev av seg sjølv.

Felles språk når ein fortel. Ein må ta utgangspunkt i felles referanseramme. Dess mindre barna er, dess fleire koder må ein ha for at barn skal henge "knaggar" på fortellinga.

Barnet treng "knaggar" for å forstå – ny kunnskap må henge saman med tidlegare erfaringar.

C) «Kultur for lesing»

Bruk av bøker i det pedagogiske arbeidet med barna er viktig for utvikling av språk og kommunikasjon. Det er ein samanheng mellom leseaktivitetar og språkstimulering. Barn lærer språk i samspel med andre, i situasjonar der språk og handling har en funksjon saman. Dei vaksne i barnehagen skal legge til rette for aktivitetar som inviterer til språklig samspill, som høgtlesing, fortellingar, samtaler, leik med skriftspråk, rim, regler og spel.

- Gjennom å lese bøker skal vi gje barna gode lesevaner og gjere barnet nysgjerrige på tekst.
- Gjennom å lese bøker legg vi til rette for at barnet tilegnar seg kunnskap om skriftspråket. Det er viktig at barnet tilegner seg dette før den formelle leseopplæringa i skulen tek til.
- Gjennom å lese bøker vil barnet sjå verdien av å kunne lese og skrive og bygge opp forventningar og motivasjon til sjølv å lære.
- Gjennom å lese bøker og jobbe med tekst kan vi legge til rette for positive haldningar til lesing og skriving og gje barnet gode erfaringar med lesing og skriving.
- Dei vaksne skal legge til rette for leseaktivitetar for alle barn i barnehagen uansett alder, modning, interesse og motivasjon.

Forskning viser at barn som har eit dårleg ordforråd ofte blir dårleg/ svake lesarar. Rike erfaringar med høgtlesing utviklar ordforrådet til barna.

D) Aktiv lytting/ dialogen som samtaleform

Dialog og turtaking er viktig for å utvikle språk og kommunikasjon. Det er viktig at voksne tek initiativ til kommunikasjon, men avgjerande at ein gjev rom for barnet sitt tilsvar anten det er språkleg eller nonverbalt. Vaksne må og vere bevisste og lydhøre for når barnet vil kommunisere og gjennom dialog og turtaking hjelpe barnet til å utrykke seg. For barnet er det det å bli sett, forstått og lytta til grunnleggande for trivsel og tryggleik.

- Kva har skjedd?
- Lytte
- Oppmuntre barnet til å fortelle
- Gjenta det barnet seier
- Bekreft det barnet seier
- Fortel meg kva som har skjedd?
- TID
- Juster deg etter kroppsspråket til barnet
- Augekontakt dersom barnet vil.....

Metodikk i språkarbeidet

Bravo-leken

Stryn Bedriftsbarnehage har tidlegare vore med på forskningsprosjektet *Språkintervensjon i barnehagen* i regi av Høgskulen i Sogndal. Bravo-Leken er eit pedagogisk matriell utvikla av spesialpedagog Heidi Aabrekk. Målsettinga med prosjektet var å finne ut om systematisk språkstimulering i tidleg alder kan forebygge lese og skrivevanskar.

Språkstimuleringa vart gjennomført i grupper på 4-5 barn per barnehage i alderen 18 – 24 månader. Prosjektet gjekk over tre månader hausten 2014 og tre månader våren 2015. Treninga foregjeikk i stasjonar. Ved kvar stasjon fekk barna sjå kort med ord, bokstavar, bilde og lyd som vert presentert i raskt tempo. Konkretisering gjennom at barna får sjå, kjenne, lukte og smake det orda forestillar. Dette vert repetert gjentatte ganger og nye kategoriar av ord blir introdusert etter eit bestemt mønster. Treningsøktene er på 10 minutt 5 dagar i veka 2 x 3 mnd.

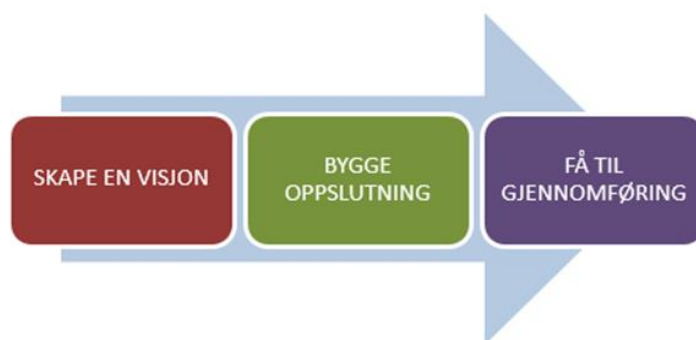
Stryn Bedriftsbarnehage brukar i dag metodikk og matriell frå Bravo-leiken i språkarbeidet, men brukar ikkje Bravo så systematisk som gjennom forskningsprosjektet.

Kvalitetsarbeid – Beste praksis

Stryn Bedriftsbarnehage starta i 2015 opp arbeidet med leiingsprogrammet «Ledelse og kvalitet». Programmet omfattar alle barnehagane i kommunen og det er administrasjonen i kommunen som saman med styrarane leiar arbeidet.

Målsettinga er å jobbe systematisk med kvaliteten i barnehagen ved fokus på det fagleg pedagogiske arbeidet og utvikle profesjonelle medarbeider som er bevisst måten ein jobbar på og som kontinuerleg jobbar med å utvikle og forbedre praksis.

Alle barnehagane har felles fokusområde og felles standard for kva som er god kvalitet innanfor fokusområdet. Kvar barnehage eller avdeling utarbeider indikatorar for «Beste praksis».

Standard = teikn på kvalitet.

"**Beste praksis**" er den måten kvar og ein må jobbe på for å innfri krav til kvalitet og fagleg innhald som ligg i standarden for det valde fokusområdet. Alle medarbeidarar skal arbeide i samsvar med beste praksis alltid.

For barnehageåret 2017/2018 er fokustema **Samlingsstunda som språkfremjande arena**. Her er det utarbeida ein felles standard og ein beste praksis for kvar avdeling. Dette er eit godt redskap og supplement inn språkarbeidet i Stryn Bedriftsbarnehage

Samarbeid med andre instansar

For at barn og foreldre skal få eit mest mogeleg heilskapleg tilbod er det viktig at barnehagen samarbeider godt med andre instansar som er viktige for oppvekst og utvikling til barnet. Det er viktig at barnehagen kan formidle kontakt mellom foreldre og andre kommunale instansar, som Helsestasjon, PPT og barnevern dersom det er behov for det.

Dersom barn har særskilde utfordringar med språket legg vi til rette for ekstra øvingar individuelt eller i gruppe, litt avhengig av kva det er. Språkstimulering individuelt er alltid i samråd med foreldra til barnet og i samråd med PPT.

Helsestasjon

I samarbeid med Helsestasjonen er det utarbeida eit meldingsskjema som kan brukast både av barnehagen, og av Helsestasjon til å fylgje opp enkelt barn som treng oppfølging, eller ekstra støtte. Meldingsskjema skal vere godkjent og underskrive av foreldra til barnet. Dette gjeld både når det er barnehagen, og når det er Helsestasjonen som tek kontakt for samarbeid.

PPT

Den pedagogisk-psykologiske tenesta (PPT) kan gje råd og rettleiing til barnehagen og foreldre når det gjeld barn med nedsett funksjonsevne, atferdsvanskar, språkvanskar eller andre utfordringar. Det er foreldra som godkjenner søknad om teneste for enkelt barn. Barnehagen kan søke om ekstra ressursar til gruppa. Stryn Bedriftsbarnehage har fast møte kvar månad med PPT.

Korleis arbeider vi med språk 3-6 år 2017/ 2018

- **Vi samtaler** med barna om det vi skal gjere og det vi har gjort. Barna er delaktige i alt vi vaksne gjer gjennom dagen – dette gjev oss mange gylne muligheter til å utvikle barna sitt ordforråd og språk.
- **Lesing** – vi les med barna både planlagt og spontant. Når vi les vekslar vi mellom at barna er delaktige og at dei skal lytte. Vi brukar tid på å avklare begrep som er ukjente eller vanskelige. Vi nyttar gjerne google om det er noko vi ynskjer å finne ut enda meir om.
Vi tek gjerne med oss bøkene ut og les med barna ute i barnehagen eller på tur.
- **Spel spel** – vi har ein del spel tilgjengelig på avdelinga, desse er flittig i bruk av barna både spontant og planlagt (voksenstyrt). Det er lotto spel, lydlotto og junior Alias. Junior Alias er veldig populært og eit godt spel for å auke barnas ordforråd då dei må forklare kva dei ser på bilde utan å seie kva det heiter.
- **Besøk på biblioteket.**
 - Arrangerte lesestunder av biblioteket.
 - Besøk for å låne bøker til avdelinga.
Viktig med små grupper i lag med 1-2 vaksne slik at det er tid til å følge barna og snakke med dei, evt lese om dei ynskjer det.
- **Gruppedeling** – ikkje direkte eit språktiltak, men når ein har mindre barn på gruppa, har ein meir tid til dei gode samtalane med kvart enkelt barn.
- **Samling** – gjennom Beste praksis
 - Den vaksne skaper rom for undring og læring
 - Eg som vaksen skal vise interesse for det barnet deler med meg ved å stille spørsmål, bekrefte og vise forståelse.

- Den vaksne er engasjert og har eit godt, variert og forklarande språk
 - Eg skal vere tydelig i uttalen og ha tid til avklaring av ukjente ord og uttrykk.
 - Eg skal nytte stemma mi til formidling av stemning.
- Den vaksne tilpassar innhaldet slik at det fenger barna.
 - Eg som vaksen skal vere godt førebudd og tilpasse samlinga til barnets alder og modning.
 - Eg skal alltid ha med konkretar til samlinga.
- **Måltidet** – gjennom Beste praksis
 - Den vaksne er lyttande og til stades
 - Eg sit ved bordet, har blikkontakt med barnet og bekreftar at eg høyrer barnet ved kroppsspråk, gester eller verbal tilbakemelding.
 - Eg er ein aktiv lyttar, der eg stiller spørsmål og viser interesse for barnet.
 - Den vaksne skaper gode samtalar der alle blir sett og høyrde
 - Eg som vaksen skal legge til rette for at alle barna får delta i samtalen ved at eg:
 - Legg til rette for turtaking.
 - Eg skal om mulig lage mindre grupper slik at eg lettare kan lytte, sjå og møte det enkelte barnet.
 - Eg er nysgjerrig i lag med barnet.
- **Ut på tur** – det er mykje språklæring i å vere i skogen på tur, vi undrar oss og set ord på ting vi finn, det vi ser og gjennom leiken.
- **Leik** – Gjennom rolleleik; bilar, klossar, familieleik, romrakett og astronautar, dyr og dyrepassar. Gjennom leiken utviklar barn språk, men det er viktig med vaksne som er tett på og kan hjelpe og støtte, spesielt dei barna som slit med å kome inn i leik.

Korleis arbeider vi med språk 1-2 år 2017/2018

- På avdelinga med dei minste barna (1-2 år) blir det jobba med språk i kvardags situasjonane gjennom heile dagen. Barna på avdelinga er i startgropa når det gjeld å utvikle språket sitt. Barna har mykje non-verbal kommunikasjon med peiking, lydar og enkeltord. Her er personalet bevisste på å setje ord på det barnet peikar på, og prøvar å formidle.
- Vi legg vekt på å setje ord på kjenslene barna viser, slik at dei skal forstå og klare å setje ord på eigne og andre sine kjensler etter kvart. Vi brukar språket aktivt i alle situasjonar vi er i lag med barna. Om vi skiftar bleie på eit barn, snakkar vi med barnet om det vi gjer: «No skal vi ta foten inn i buksa osv.» Vi pratar og mykje om bilete som er hengt opp på veggen ved sida av stellebordet. Desse er hengt opp der mtp dialog med barnet.

- Vår 14 dg plan er bygd opp etter element frå Bravo-leiken. Vi har tema som varer i 14 dagar, og kvart tema har 5 ord som vi har fokus på gjennom den perioden. Dersom temaet er vinter, har vi fokus på ord som td ski, snømann, istapp, snøball, snøbrett. Gjennom desse 14 dg får barna sansse på ulike vis kva som kjenneteiknar desse orda. Dei får kjenne på snø, lage snømann, smake på ein istapp, sjå bilder av snøbrett, leike med desse tinga osv. Bileta av desse 5 orda heng på tavla vår, så barna peikar og «pratar» om det gjennom dagen . Gjennom heile året får dei kjennskap til mange ulike temaer og utviklar mange nye begrep. Gjennom denne metoden sikrar vi meir dybdelæring som gjev større forståelse for begrepa.
- Vi har ein glas-monter på avdelinga som vi stiller ut konkretar som er knytt til vekas tema. Her undrar barna seg, og vi snakkar om det vi ser i montereren. Når barna blir henta av foreldra, drar vi barna med inn i samtalen om kva barnet har gjort denne dagen.
- Språkløyper har vi brukt ein del med personalet på personalmøter, og vi skal ha fokus på å tilegne oss kunnskap gjennom arbeid med dette framover.
- Lesing av bøker med dei minste: Vi leser ein del i bøker med dei minste barna. Når barna er ferdige å ete får dei kike i bøker, også etter dei har sove les vi med dei. I tida framover kjem vi til å ha meir planlagte lesestunder der vi skal dele oss i 3 grupper og ha lesestund.
- Tidleg innsats: Dersom vi ser at nokre barn er «seine» i utvikling av språket, brukar vi ekstra tid til å lese med dei. Vi har på internplanen vår at vi skal bruke Nelly og Hamsa bøkene til desse barna 2 gongar ekstra for veka.
- Vi har og tett og god dialog med foreldra om språk og språkutvikling. Dei forklarar kva barna meiner om dei seier slik eller slik. Vi brukar og å rettleie foreldra om vi ser at det kan kome barnet til nytte.

Tiltaksplan for arbeidet med språk 2017-2019

Tiltaksplanen er knytt til målsettingane for språkarbeidet.

Mål

1. Målsetting er å utvikle språket til alle barn gjennom styrking av barns språklege kompetanse med fokus på ordforråd og kommunikasjon.
2. Målsetting om å auke språkkompetansen til personalet vidare gjennom å arbeide med Bravoleken, Språkløyper, dialogkompetanse og relasjonsleiing.
3. Målsetting om å utvikle vidare samarbeidet med skulen i forhold til overgang frå barnehage til skule.
4. Målsetting om tettare tverrfagleg samarbeid med Helsestasjon og PPT for å saman forebygge, oppdage og sette i gang tiltak som utjamnar sosiale skilnader mellom barn når det gjeld språk og kommunikasjonsevne.

Metoder

Metodene for å arbeide med punkt 1 og 2 er presentert ovanfor gjennom Bravo-leken, bruk av bøker og fortellingar, samlingstunda som språkfremjande arena og dialogkompetanse til den voksne og voksne som språkmodell og relasjonsleiar.

Dette fylgjer vi opp gjennom avdelingsmøte, personalmøte og planleggingsdagar internt. Vi er no i gang med å jobbe oss gjennom Språkløyper for å bevisstgjere og auke kompetansen til alle i personalgruppa.

Når det gjeld punkt 3 er dette knytt til Plan for overgang barnehage til skule. Dei tre barnehagane i sentrum som høyrer til Tønning skule har eit godt samarbeid kring overgang barnehagen til skule. Gjennom årlege samarbeidsmøter, fellesprosjekt som felles foreldremøte før skulestart er dette gode arenaer for å diskutere og jobbe meir systematisk i forhold til språkarbeid i barnehage og skule. Kjennskap til kvarandre sitt fagområde og korleis ein arbeider er viktig for at det skal bli ein god overgang for barn og foreldre.

Det er avtalt møte mellom Tønning skule og dei tre barnehagane for å vurdere planen slik den er i dag og korleis vi eventuelt skal utvikle planen og samarbeidet vidare. Dette er tidfesta til juni 2018.

Punkt 4 angående tverrfagleg samarbeid er allereie godt i gang gjennom tettare kontakt med PPT gjennom faste mandlege møter. Samarbeid med helsestasjon har vi og gode rutiner for kontakt dersom vi ser at det vil vere til barnet sitt beste.

Evaluering

1. Vi evaluerer arbeidet vårt gjennom å følge opp avtalte arbeidsoppgåver. Dette er eit ansvar som både styrar og pedagogane har.
2. Alle tiltak knytt til enkelt barn blir dokumentert gjennom møtereferat, Tras kartlegging og utviklingslogg.
3. Dokumentasjon av arbeid med enkelt barn er ein viktig faktor for å vite om det er utvikling eller stagnasjon. Styrar og pedagogisk leiar har ansvaret for å fylgje opp dette arbeidet.
4. Styrar fylgjer opp på personalmøte.
5. Pedagogisk leiar har ansvaret for å fylgje opp på avdelingsmøter.
6. Vi evaluerer alltid arbeidet vårt på planleggingsdagen på våren.

Tidleg innsats gjennom systematisk arbeid og fokus på gode relasjonar og dialog.

«Det du tror om meg, slik du er mot meg,
hvordan du ser på meg, hva du gjør mot meg, slik blir jeg.»

M. Jennes